

Βασιλεία ΙΙ:
Διασφάλιση της
Χρηματοπιστωτικής
Σταθερότητας ή
Εξασφάλιση του
Ανταγωνιστικού
Πλεονεκτήματος;

Αθανάσιος Αλ. Κολλιόπουλος

Υποψήφιος Διδάκτορας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ,
Υπότροφος ΙΚΥ

Απρ. 2018

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο 91/2018

Copyright © 2018

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)¹

Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ: (+30) 210 7257110-1, fax: (+30) 210 7257114,

e-mail: 1,

url: www.eliamep.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 91/2018

Βασιλεία III: Διασφάλιση της Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ή Εξασφάλιση του Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος;

Αθανάσιος Αλ. Κολλιόπουλος

Υποψήφιος Διδάκτορας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ,
Υπότροφος ΙΚΥ

¹ Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Σύντομο Βιογραφικό:

Ο Αθανάσιος Αλ. Κολλιόπουλος είναι πτυχιούχος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και κατέχει το μεταπτυχιακό δίπλωμα «Κράτος και Δημόσια Πολιτική». Είναι υποψήφιος διδάκτωρ στο ανωτέρω Τμήμα και υπότροφος του ΙΚΥ, ενώ για το τρέχον εξάμηνο συνεχίζει την έρευνά του στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης (Universidad Autonoma De Madrid).

Η έρευνά του περιστρέφεται γύρω από τις δημόσιες πολιτικές στον χρηματοπιστωτικό τομέα, σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, τόσο πριν όσο και μετά την κρίση του 2007/8. Σκοπός της έρευνάς του είναι να αναδείξει το σύγχρονο ρόλο του εθνικού κράτους στις συνθήκες της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και της χρηματοπιστωτικής οικονομίας και πώς αυτός ο ρόλος μεταβλήθηκε μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, ιδίως εντός του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έχει δημοσιεύσει σχετικά άρθρα στην Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης.

Περίληψη:

Η πρόσφατη οριστικοποίηση της Βασιλείας ΙΙΙ ολοκληρώνει, θεωρητικά, το ρυθμιστικό πλαίσιο που θεσπίστηκε, μετά την κρίση του 2007/8. Σε επίπεδο εξαγγελιών, το Σύμφωνο έρχεται να ενισχύσει τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι ρυθμίσεις του όμως και το ύψος των εποπτικών κεφαλαίων που ορίζει δεν αποτελούν ριζική αλλαγή, σε σχέση με το πριν την κρίση status quo. Τα προηγούμενα δύο Σύμφωνα ήταν ετεροβαρή, δίνοντας περισσότερο έμφαση είτε στην προστασία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των αμερικανικών, κατά κύριο λόγο, τραπεζών (Βασιλεία Ι) είτε στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, η οποία όμως έλαβε τη μορφή της αυτορρύθμισης από την ίδια την αγορά (Βασιλεία ΙΙ). Η Βασιλεία ΙΙΙ μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια άσκηση ισορροπίας ανάμεσα, αφενός στην ανάγκη για χρηματοπιστωτική σταθερότητα και αφετέρου την προστασία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του τραπεζικού τομέα.

Λέξεις Κλειδιά:

Σύμφωνο Βασιλείας, χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, ρύθμιση

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	4
2. Βασιλεία I: διακρατική συμφωνία για την προστασία της ανταγωνιστικότητας των εθνικών τραπεζών	5
3. Βασιλεία II: αυτορρυθμιζόμενη σταθερότητα από τον παγκοσμιοποιημένο χρηματοπιστωτικό τομέα	6
4. Βασιλεία III: ισορροπώντας ανάμεσα σε σταθερότητα και προστασία της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού τομέα.....	9
5. Αντί συμπερασμάτων	12
6. Βιβλιογραφία.....	14

Βασιλεία III: Διασφάλιση της Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ή Εξασφάλιση του Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος;

1. Εισαγωγή

Η υπογραφή του αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας III (στις 7 Δεκεμβρίου 2017)² υπήρξε αποτέλεσμα μακροχρόνιων διαπραγματεύσεων, που ξεκίνησαν με την υπογραφή του αρχικού Συμφώνου στα τέλη του 2010. Σύμφωνα με τον Mario Draghi, οι τελικές ρυθμίσεις ολοκλήρωσαν «την παγκόσμια μεταρρύθμιση του ρυθμιστικού πλαισίου, που άρχισε μετά την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης»,³ θυμίζοντας τις δηλώσεις του πρώην Προέδρου της Επιτροπής της Βασιλείας, επτά χρόνια ακριβώς πριν τον Δεκέμβρη του 2010, όταν ανέφερε με αφορμή την υπογραφή του αρχικού Συμφώνου ότι είναι «ένα ορόσημο που θα συμβάλει στην προστασία της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και στην προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης».⁴

Εξαιτίας όμως της μη δεσμευτικής ισχύος των κανόνων (soft law) της Βασιλείας, η εφαρμογή τους εναπόκειται στις εθνικές έννομες τάξεις, οι οποίες διαθέτουν ευρύ πεδίο διακριτικής ευχέρειας. Την ανομοιομορφία στην εφαρμογή των κανόνων ήρθε να εξαλείψει η τελευταία αναθεώρηση-οριστικοποίηση του Συμφώνου και προς αυτή την κατεύθυνση ο Πρόεδρος της Επιτροπής της Βασιλείας, Stefan Ingves, δήλωσε ότι «Τώρα που η ατζέντα της κανονιστικής μεταρρύθμισης της Βασιλείας III είναι πλήρης, πρέπει να επικεντρωθούμε στο σημαντικό καθήκον να διασφαλίσουμε ότι τα πρότυπα εφαρμόζονται με συνέπεια σε όλο τον κόσμο».⁵

Από τις παραπάνω δηλώσεις προκύπτει ότι οι δύο βασικοί εξαγγελτικοί σκοποί των ρυθμίσεων της Βασιλείας είναι η εμπέδωση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα και η ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων σε όλες τις έννομες τάξεις που τους ενσωματώνουν (level playing field).

² Basel Committee on Banking Supervision, Basel III: Finalising post-crisis reforms, December 2017.

³ <https://www.bis.org/press/p171207.htm>

⁴ https://www.bis.org/publ/bcbs189_dec2010.htm

⁵ <https://www.bis.org/press/p171207.htm>

Αυτό που ισχυριζόμαστε στο παρόν κείμενο, είναι ότι το κάθε ένα από αυτά τα δύο στοιχεία, βαρραίνει λιγότερο ή περισσότερο στα τρία Σύμφωνα που έχει συνολικά θεσπίσει η Βασιλεία, με το πρόσφατο σύνολο κανόνων να είναι το αποτέλεσμα ενός πιο ισορροπημένου συμβιβασμού ανάμεσα στους στόχους της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της διατήρησης του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

2. Βασιλεία I: διακρατική συμφωνία για την προστασία της ανταγωνιστικότητας των εθνικών τραπεζών

Ο σκοπός της σταθερότητας υπήρξε εξαρχής πυρήνας της ίδρυσης της Επιτροπής της Βασιλείας στα τέλη του 1974, λίγα χρόνια μετά την κατάρρευση του θεσμικού οικοδομήματος του Bretton Woods.⁶ Η απελευθέρωση της αγοράς συναλλάγματος δημιούργησε πολύ σύντομα τραπεζικές κρίσεις. Το 1974 η γερμανική τράπεζα Herstatt και η αμερικανική Franklin National κατέρρευσαν από την έκθεσή τους στις ευμετάβλητες τιμές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, προκαλώντας διεθνή αντίκτυπο λόγω των υποκαταστημάτων που διέθεταν σε άλλες χώρες. Εξαρχής όμως, μαζί με τη σταθερότητα υπήρξε σκληρή προσπάθεια από τα εθνικά κράτη, τις ρυθμιστικές αρχές και τους ιδιωτικούς δρώντες για τη διασφάλιση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε μια αγορά που άρχισε να γίνεται αλματωδώς πιο παγκοσμιοποιημένη.

Η πρώτη φάση της μάχης για το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ολοκληρώθηκε με την υπογραφή του Πρώτου Συμφώνου (Βασιλεία I). Η βασική αλλαγή του Συμφώνου, σε σχέση με το παρελθόν, ήταν η εξάλειψη της «παθητικής» αντίληψης των κινδύνων που υπήρχε στις αρμόδιες αρχές μέχρι τότε. Αυτό σήμαινε ότι οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, πριν από τη Βασιλεία I, προσδιορίζονταν με βάση το παθητικό (υποχρεώσεις, όπως οι καταθέσεις) της τράπεζας και όχι με το ενεργητικό (απαιτήσεις, όπως τα δάνεια που έχει χορηγήσει). Βασική αδυναμία αυτού του συστήματος ήταν η μη στάθμιση των δεικτών με την επικινδυνότητα του χαρτοφυλακίου που διακρατούσε μια τράπεζα και πιο συγκεκριμένα, με τις επενδύσεις που έκανε (ενεργητικό). Έτσι, εμφανιζόταν το παράδοξο της αύξησης των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά ταυτόχρονα της αύξησης των τραπεζικών κινδύνων, εάν η τράπεζα προέβαινε σε μια σειρά από επισφαλείς επενδύσεις. Γι αυτό το λόγο, σύμφωνα με τη Βασιλεία I, τα εποπτικά κεφάλαια που υποχρεούνται να διακρατούν οι τράπεζες θα πρέπει να διαθέτουν τα εξής χαρακτηριστικά: Πρώτον, να είναι διαθέσιμα για μεγάλο χρονικό διάστημα, δηλαδή να μην χρειάζεται να αποπληρωθούν βραχυπρόθεσμα. Δεύτερον, να είναι ευέλικτα, δηλαδή να μπορεί το τραπεζικό ίδρυμα να καθυστερεί ακόμα και να αναβάλλει πλήρως την πληρωμή τους και τρίτον, να έχουν την ιδιότητα της κάλυψης – απορρόφησης ενδεχόμενων ζημιών της τράπεζας. Με βάση αυτά τα κριτήρια τα κεφάλαια χωρίζονται σε βασικό (Tier 1) και

⁶ Για ένα σύντομο ιστορικό βλ. “A brief history of the Basel Committee”, October 2014, Basel Committee on Banking Supervision

συμπληρωματικό (Tier 2).⁷ Σύμφωνα λοιπόν με τη Βασιλεία I, οι τράπεζες είχαν την υποχρέωση να καλύπτουν μια ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση 8% (Δείκτης Φερεγγυότητας προς αποφυγή του πιστωτικού κινδύνου) η οποία ισούται με το λόγο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1+Tier 2) προς τα (σταθμισμένα με τον πιστωτικό κίνδυνο) στοιχεία του ενεργητικού.

Οι ΗΠΑ ήταν η χώρα που πρωτοστάτησε στην υπογραφή του, εξαιτίας της φθίνουσας πορείας των αμερικανικών τραπεζών στη δεκαετία του 1970 και του 1980, όταν εμφανίστηκαν τραπεζικές κρίσεις.⁸ Οι αμερικανικές τράπεζες λειτουργούσαν με βάση ένα ασφυκτικό ρυθμιστικό πλαίσιο, του οποίου πολλά στοιχεία προέρχονταν από την επαύριον της κρίσης του 1929,⁹ γεγονός που τις καθιστούσε ευάλωτες σε σχέση με τον ανταγωνισμό από τις ιαπωνικές τράπεζες της δεκαετίας του 1980.¹⁰ Η Ιαπωνία ήδη από το 1981 είχε γίνει ο μεγαλύτερος πιστωτής παγκοσμίως ενώ το 1988 οι εννιά από τις δέκα μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου ήταν ιαπωνικές (Tarullo 2008). Έτσι λοιπόν, οι ΗΠΑ επιδίωξαν την υιοθέτηση κοινών κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζικών ιδρυμάτων, ώστε να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο ανταγωνισμού επί ίσοις όροις, που να αντισταθμίζει την απώλεια της ανταγωνιστικότητας των αμερικανικών τραπεζών από την υπερ-ρύθμιση. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε αυτή τη φάση, στην υπογραφή του πρώτου Συμφώνου, τα εθνικά κράτη διαδραμάτισαν τον κύριο λόγο (Helleiner 1994), διότι οι εξελίξεις διαδραματίστηκαν στην αρχή της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, περίοδο κατά την οποία οι κενόνισαν οι δεσμοί κράτους και ιδιωτικών οικονομικών συμφερόντων δεν είχαν αποδυναμωθεί.

3. Βασιλεία II: αυτορρυθμιζόμενη σταθερότητα από τον παγκοσμιοποιημένο χρηματοπιστωτικό τομέα

⁷Για παράδειγμα, το μετοχικό κεφάλαιο που εντάσσεται στο βασικό (Tier 1) είναι μακροχρόνιο (επειδή συμπίπτει με την επίτευξη των σκοπών της επιχείρησης), έχει μεγάλη ευελιξία ως προς την πληρωμή των κερδών προς τους μετόχους (τα κέρδη μπορούν να λειτουργήσουν και ως επιπλέον αποθεματικά) και φυσικά, δύναται να απορροφήσει ενδεχόμενες ζημιές κατά την λειτουργία ή τη διάλυση της επιχείρησης

⁸Όπως για παράδειγμα η κρίση των στεγαστικών δανείων (Savings and Loans Crisis). Καθώς ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε και τα επιτόκια άρχισαν να αυξάνονται ραγδαία στα τέλη της δεκαετίας του 1970, οι αμερικανικές τράπεζες άρχισαν να υφίστανται εκτεταμένες απώλειες. Τα ποσά που έπρεπε να πληρώνουν για να προσελκύσουν καταθέσεις αυξήθηκαν κατακόρυφα, αλλά το ύψος των εσόδων που αποκόμιζαν από τα μακροπρόθεσμα στεγαστικά δάνεια σταθερού επιτοκίου δεν άλλαξε.

⁹Όπως οι περιορισμοί του Glass – Steagall, τα όρια στα επιτόκια καταθέσεων (η αποκαλούμενη σχετική ρύθμιση Regulation Q που όριζε ως ταβάνι το 5,25%) και οι περιορισμοί στην ίδρυση υποκαταστημάτων σε κάθε πολιτεία από τις εθνικές τράπεζες (MacFadden Act του 1927).

¹⁰Την απώλεια της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των αμερικανικών τραπεζών επιβάρυνε εκείνη τη δεκαετία και η κρίση χρέους των χωρών της Λατινικής Αμερικής, η οποία προήλθε από την απότομη άνοδο των επιτοκίων από τη FED, γεγονός που κατέστησε την αποπληρωμή των κρατικών δανείων αδύνατη. Οι αμερικανικές τράπεζες ήταν αρκετά εκτεθειμένες στο χρέος αυτών των χωρών, διότι μεσολάβησαν στην επένδυση του πλεονάσματος σε δολάρια (πετροδολάρια) των χωρών – εξαγωγών πετρελαίου, οι οποίες αποκόμισαν μεγάλα κέρδη από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου τη δεκαετία του 1970.

Το δεύτερο Σύμφωνο της Βασιλείας (2004) αποτέλεσε προϊόν της αντίστροφης διαδικασίας. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση βρισκόταν στο απόγειό της και οι μεγάλες διεθνείς τράπεζες είχαν λιγότερο ισχυρούς δεσμούς με τα εθνικά κράτη, αποκτώντας μεγαλύτερη αυτονομία. Έτσι λοιπόν, τα ιδιωτικά διεθνικά καθεστώτα (private transnational regimes) ήταν εκείνα που εκκίνησαν τις διαδικασίες για νέους κανόνες τους οποίους κλήθηκαν να ενσωματώσουν τα εθνικά κράτη στην έννομη τάξη τους. Δύο ήταν οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στη μεγαλύτερη αυτονομία της τραπεζικής αγοράς: ο πρώτος είναι το κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, γεγονός που οδήγησε στη συγκέντρωση της τραπεζικής αγοράς. Η ενοποίηση των τραπεζικών ιδρυμάτων και η δημιουργία μεγάλων τραπεζικών ομίλων ήταν ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα που επηρέασε τη διαμόρφωση του Δευτέρου Συμφώνου της Βασιλείας, διότι ιδιωτικοί δρώντες, όπως το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ινστιτούτο (International Institute of Finance- IIF)¹¹ και η συμβουλευτική ομάδα των G30, διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις για ένα πιο φιλικό στις μεγάλες τράπεζες σύστημα αξιολόγησης των κινδύνων. Ο δεύτερος αφορά τη ραγδαία ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής καινοτομίας και ιδίως της αγοράς παραγώγων¹² και της πιλοποίησης.¹³ Με αυτό τον τρόπο οι τράπεζες άρχισαν να βασίζονται ολοένα και λιγότερο στις καταθέσεις τις οποίες μετέτρεπαν σε δάνεια και να μετακινούνται από το παραδοσιακό μοντέλο της τραπεζικής διαμεσολάβησης (indirect financing) σε ένα μοντέλο νέας τραπεζικής, στο οποίο οι τράπεζες λειτουργούν περισσότερο υποβοηθητικά, υπό την έννοια ότι απλώς φέρνουν σε επαφή δανειστές-δανειζόμενους (direct financing), κερδίζοντας έσοδα από τις προμήθειες της μεταξύ των δύο μερών συναλλαγής.¹⁴ Ο νέος αυτός ρόλος λοιπόν κατέστησε τις τράπεζες ολοένα πιο εξαρτημένες από τις παγκόσμιες αγορές χρήματος και κεφαλαίου, παρά από την εθνική αποταμίευση.

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι στη δεκαετία του 1990, συνεχίστηκε με έντονο ρυθμό η διαδικασία της κανονιστικής απορρύθμισης (deregulation) που άρχισε τη δεκαετία του 1980. Στις ΗΠΑ, η (τυπική) κατάργηση των περιορισμών για την διαπολιτειακή τραπεζική (interstate banking) με το Reagle-Neal Act (1997) και η απάλειψη του διαχωρισμού των τραπεζικών λειτουργιών από την εποχή του Glass Steagall Act (Financial Services Modernization Act 1999) έδωσε ώθηση στη δημιουργία μεγάλων

¹¹Η ένωση των μεγαλύτερων χρηματοοικονομικών οργανισμών.

¹²Τα παράγωγα (derivatives), όπως συνάγεται και από το όνομά τους, αποτελούν συμβόλαια η αξία των οποίων εξαρτάται από την αξία ενός άλλου βασικότερου προϊόντος (π.χ άυλοι τίτλοι ή εμπορεύματα). Το βασικό σημείο είναι ότι μέσω των παραγώγων οι αντισυμβαλλόμενοι προσπαθούν να αντισταθμίσουν τους κινδύνους του μέλλοντος, όπως μια χρεωκοπία ή μια αύξηση των τιμών ενός εμπορεύματος, ενός νομίσματος κ.ο.κ.

¹³Τα θεωρητικά οφέλη από αυτή τη διαδικασία έχουν να κάνουν με τη δυνατότητα του εκδότη να μετατρέπει μη ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία (π.χ δάνεια) σε εμπορεύσιμους τίτλους. Είναι πιο αποτελεσματική και φθηνή λύση από την άντληση κεφαλαίων από τις αγορές ή τις τράπεζες, αφαιρεί στοιχεία του ενεργητικού από τους ισολογισμούς, απελευθερώνει κεφάλαια που αλλιώς θα δεσμεύονταν για εποπτικούς λόγους και είναι πιο ευέλικτη μορφή χρηματοδότησης.

¹⁴Π.χ οι εταιρίες θα προτιμήσουν να εκδώσουν δικά τους ομόλογα, ή μετοχές για να δανειστούν παρά να προχωρήσουν σε τραπεζικό δανεισμό. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εταιρίες μπορεί να απευθυνθούν στην τράπεζα για τη διαχείριση της διαδικασίας έκδοσης εταιρικού ομολόγου ή μετοχών, παρά για την έκδοση τραπεζικού δανείου.

τραπεζών. Στην ΕΕ το 1999 με τη νομοθεσία Financial Services Action Plan (FSAP) έγινε προσπάθεια εμβάθυνσης της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Είχε προηγηθεί η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία (89/646/ΕΟΚ) που ανέπτυξε την εσωτερική αγορά, υιοθετώντας την αρχή της αμοιβαιότητας¹⁵ για την ελεύθερη εγκατάσταση και ελεύθερη παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (Katsikas 2013). Τη δεκαετία του 1990, παρατηρείται ενίσχυση των ιδιωτικών φορέων στη διαδικασία της αυτορρύθμισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς οι ίδιοι οι εκπρόσωποι της χρηματοπιστωτικής αγοράς, όπως ο Διεθνής Οργανισμός για τα Λογιστικά Πρότυπα (IASB), ο Διεθνής Οργανισμός Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO) και οι μεγάλες ελεγκτικές εταιρίες μέσω του IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) αναλαμβάνουν να θέσουν τους κανόνες εκμεταλλεόμενοι την υψηλή τεχνογνωσία που κατέχουν σε ένα περιβάλλον υψηλής χρηματοοικονομικής καινοτομίας. Αποτέλεσμα της δράσης των ιδιωτικών φορέων εκπροσώπησης του χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν η υπογραφή του δευτέρου Συμφώνου της Βασιλείας το 2004, έπειτα από πολυετή διαπραγματεύση που είχε αρχίσει ήδη πριν το 1999, όταν και καταρτίστηκε το πρώτο συμβουλευτικό κείμενο. Το βασικό χαρακτηριστικό αυτής της συμφωνίας ήταν η υιοθέτηση της εσωτερικής μεθόδου διαβάθμισης των κινδύνων (internal ratings based approach - IRB), με βάση την οποία οι μεγάλες τράπεζες θα μπορούσαν οι ίδιες να διαβαθμίσουν τους κινδύνους που αναλαμβάνουν και να χρησιμοποιήσουν δικά τους μοντέλα υπολογισμού της πιθανότητας ζημιάς εξαιτίας αθέτησης αποπληρωμής. Το μοντέλο αυτό ήρθε, θεωρητικά, να βελτιώσει μια βασική αδυναμία του Πρώτου Συμφώνου που σχετίζεται με το γενικό τρόπο υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου από τους οίκους αξιολόγησης. Η αξιολόγηση των δανείων γινόταν δηλαδή με βάση τα γενικά χαρακτηριστικά (flat) της κάθε κατηγορίας που ανήκε ο δανειζόμενος και όχι με βάση τα ειδικά χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης. Η σχεδόν αυθαίρετη στάθμιση π.χ με 0% των δανείων προς όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ ώθησε πολλές τράπεζες να χορηγούν πιστώσεις σε κυβερνήσεις, οι οποίες ενσωμάτωναν μεγαλύτερους κινδύνους, χωρίς να προβλέπεται ανάλογη αύξηση των ιδίων κεφαλαίων. Αυτή την αυθαίρετη στάθμιση των κινδύνων ήρθε να διορθώσει το Δεύτερο Σύμφωνο, καθιστώντας τις ίδιες τις τράπεζες υπεύθυνες για τη σχετική διαδικασία.

Η εφαρμογή του στην πράξη όμως, οδήγησε στη μείωση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, διότι οι μεγάλες τράπεζες που υιοθέτησαν αυτή τη μέθοδο, υποβάθμισαν πολλές μορφές κινδύνων για να πετύχουν χαμηλότερη στάθμιση, ανοίγοντας το δρόμο για τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007/8. Η ανησυχία των εποπτικών αρχών για αυτή την εξέλιξη, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι ΗΠΑ δεν εφάρμοσαν γρήγορα και πιστά τις διατάξεις. Η βασική ανησυχία των αμερικανικών αρχών¹⁶ αφορούσε την ανταγωνιστική θέση των μικρότερων τραπεζών που θα κινδύνευε σε σχέση με τις μεγαλύτερες τράπεζες, όπως και το γεγονός ότι οι μικρομεσαίες αμερικανικές τράπεζες ήταν ήδη

¹⁵Η συγκεκριμένη αρχή ορίζει ότι κάθε κοινοτικό πιστωτικό ίδρυμα που έχει λάβει άδεια λειτουργίας σε ένα κράτος μέλος, θα μπορεί, αυτόματα, να λάβει άδεια λειτουργίας και στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Μεταξύ άλλων, η οδηγία περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την άσκηση προληπτικής εποπτείας στα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα από τις αρχές του κράτους μέλους καταγωγής τους, την υιοθέτηση κοινών κανόνων για την αντιμετώπιση των υποκαταστημάτων μη κοινοτικών τραπεζών που ιδρύονται σε οποιοδήποτε κράτος μέλος. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν προβλέφθηκε η ίδρυση ενός υπερεθνικού εποπτικού φορέα.

¹⁶Βλ. Roger W Ferguson, Jr: Basel 2, BIS Review 10/2003.

καλά κεφαλαιοποιημένες, άρα δεν συνέτρεχε λόγος για να υιοθετήσουν τις νέες ρυθμίσεις. Η απόφαση των αμερικανικών αρχών ήταν να εφαρμοστεί η προχωρημένη μορφή της IRB μόνο στις μεγάλες τράπεζες που είχαν τη δυνατότητα να διαχειριστούν και να εφαρμόσουν προχωρημένα στατιστικά συστήματα. Αλλά και πάλι, υπήρχε η ανησυχία ότι θα μειωθούν τα εποπτικά κεφάλαια και θα τεθεί σε κίνδυνο η ασφάλεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για αυτό το λόγο, οι αρχές υιοθέτησαν επιπλέον δικλείδες ασφαλείας, όπως πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις πέρα από τη Βασιλεία, με στόχο τη σταθερότητα ενός συστήματος που γινόταν ολοένα και πιο εύθραυστο.

4. Βασιλεία III: Ισορροπώντας ανάμεσα σε σταθερότητα και προστασία της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού τομέα

Η Βασιλεία III, όπως θεσπίστηκε αρχικά στα τέλη του 2010 και οριστικοποιήθηκε επτά χρόνια αργότερα (τέλη του 2017), αποτελεί μια άσκηση ισορροπίας ανάμεσα στη σταθερότητα ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος που βίωσε μια τεράστια κρίση και στην εμπέδωση κοινών κανόνων που αποτελούν προϊόν συμβιβασμού για τη διασφάλιση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, ιδίως των ευρωπαϊκών τραπεζών οι οποίες βρέθηκαν με την πλάτη στον τοίχο μετά την κρίση. Καταρχάς, σε μικροπροληπτικό επίπεδο¹⁷, στην αρχική του μορφή το νέο Σύμφωνο (μέχρι την οριστικοποίησή του) σε σχέση με το προηγούμενο, διατήρησε την εσωτερική μέθοδο διαβάθμισης των κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες και το ποσοστό κεφαλαιακής επάρκειας του 8%, αλλά βελτίωσε την ποιότητα των εποπτικών κεφαλαίων μέσω της αύξησης των κύριων ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 Common Equity)¹⁸, που πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και των στοιχείων εκτός ισολογισμού. Επίσης, το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1) πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού, σε σχέση με το 4% που ίσχυε.

Η βασική όμως καινοτομία του νέου συμφώνου ήταν η θέσπιση πρόσθετων κεφαλαίων για τη διαχείριση νέων μορφών κινδύνου που προέκυψαν από την αλληλεξάρτηση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, ειδικά με την εξάπλωση του «σκιάδους τραπεζικού συστήματος». Η κρίση κατέδειξε ότι η εποπτεία κάθε τράπεζας ξεχωριστά, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση του εξωτερικού περιβάλλοντος, ήταν αναποτελεσματική. Γι' αυτό το λόγο, πέρα από τα εποπτικά κεφάλαια που οφείλει να διαθέτει κάθε τράπεζα, για να αντιμετωπίζει τους κινδύνους από τις δικές της επενδυτικές επιλογές, πρέπει να έχει και τα αναγκαία κεφάλαια για να ανταπεξέρχεται σε περιόδους

¹⁷Η μικροπροληπτική εποπτεία περιλαμβάνει τους κανόνες που ρυθμίζουν την εποπτεία κάθε τράπεζας ξεχωριστά, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση του εξωτερικού περιβάλλοντος.

¹⁸Το Tier 1 Common Equity (κύρια ίδια κεφάλαια) αποτελεί το πιο εύκολα ρευστοποιήσιμο κομμάτι, μετοχικό κεφάλαιο και παρακρατηθέντα κέρδη, του συνόλου των βασικών ιδίων κεφαλαίων κάθε τράπεζας (Tier 1).

συστημικών κρίσεων, κατά τις οποίες οι κίνδυνοι διαχέονται σε όλο το σύστημα.¹⁹ Τέτοια κεφάλαια ενσωματώθηκαν σε δείκτες όπως ο δείκτης μόχλευσης,^{20, 21} το αντικυκλικό απόθεμα,²² ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας,²³ ο καθαρός χρηματοδοτικός δείκτης²⁴ και οι υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις συναλλαγές παραγωγών και τις πολύπλοκες πιλοποιήσεις και ανοίγματα εκτός ισολογισμού (π.χ. δομημένα επενδυτικά οχήματα). Στο επίπεδο της εφαρμογής των παραπάνω ρυθμίσεων, οι ΗΠΑ προχώρησαν πολύ γρήγορα στην ενσωμάτωσή τους και μάλιστα με πολύ πιο αυστηρό τρόπο σε σχέση με την ΕΕ. Ένα βασικό παράδειγμα αποτέλεσε το γεγονός ότι οι αμερικανικές ρυθμιστικές αρχές πέρα από το δείκτη μόχλευσης, όρισαν και έναν συμπληρωματικό συντελεστή μόχλευσης (Supplementary Leverage Ratio, "SLR"), διότι έκριναν ότι το 3% της Βασιλείας ήταν ανεπαρκές. Τον Απρίλιο του 2014, οι αμερικανικές ρυθμιστικές αρχές οριστικοποίησαν έναν ενισχυμένο SLR στις 8 διεθνείς συστημικές τράπεζες των ΗΠΑ (G-SIBs). Στο πλαίσιο του ενισχυμένου SLR, οι 8 συστημικές τράπεζες των ΗΠΑ πρέπει να πληρούν ένα 5% σε επίπεδο ομίλου και ένα SLR 6% σε επίπεδο τράπεζας. Οι τράπεζες πρέπει επίσης να κρατούν ένα μαξιλάρι πάνω από αυτό το 6% για έκτακτες περιπτώσεις.²⁵ Απεναντίας, οι ευρωπαϊκές ρυθμιστικές αρχές εφάρμοσαν μόνο τον απλό δείκτη μόχλευσης της Βασιλείας.

Η διαφορά στην εφαρμογή των κανόνων εξηγείται από το γεγονός ότι για τις ΗΠΑ, από όπου ξεκίνησε η κρίση, η Βασιλεία III στην πιο αυστηρή της μορφή μάλιστα, αποτέλεσε τον μόνο τρόπο για την εμπέδωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, η διασάλευση της οποίας κόστισε πολλά τρισεκατομμύρια δολάρια στους Αμερικανούς φορολογούμενους για τη διάσωση των πτωχευμένων ιδρυμάτων. Επίσης, οι ΗΠΑ, όπως και το Ηνωμένο Βασίλειο, είναι οικονομίες που δεν βασίζονται τη χρηματοδότησή τους τόσο στις τράπεζες όσο στις χρηματοοικονομικές αγορές²⁶ (market centered economies) που είναι πολύ αναπτυγμένες εντός της επικράτειάς τους. Από την άλλη, οι ευρωπαϊκές οικονομίες επειδή βασίζονται παραδοσιακά στην τραπεζική χρηματοδότηση περισσότερο, αντιστάθηκαν σε κάθε περαιτέρω περιορισμό που θα μπορούσε να θέσει φραγμούς στη χορήγηση ρευστότητας στην οικονομία και θα επιβράδυνε την ανάπτυξη, μετά την παρατεταμένη οικονομική ύφεση.

¹⁹ Η αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων αποτελεί τον ορισμό της «μακροπροληπτικής εποπτείας».

²⁰ Ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων προς το ενεργητικό.

²¹ Αξίζει να σταθούμε στο δείκτη μόχλευσης ο οποίος υπολογίζεται βάσει των ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού και πρέπει να είναι στο 3%, μέχρι το 2018. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν συντελεστές βαρύτητας για κάθε διαφορετική κατηγορία του ενεργητικού, άρα αποφεύγεται το φαινόμενο της τεχνητής μείωσης των κεφαλαίων μέσω της απόκρυψης των κινδύνων.

²² Αφορά τη μείωση των δανείων, όταν ο οικονομικός κύκλος είναι αρνητικός και το αντίστροφο. Γι αυτό τον λόγο, η τράπεζα υποχρεούται να συγκεντρώνει πρόσθετα κεφάλαια σε ευνοϊκές περιόδους.

²³ Κάθε τράπεζα πρέπει να διατηρεί διαθέσιμα ρευστά τουλάχιστον ίσα με το 25% των ταμειακών εκροών, ώστε να μπορεί να καλύπτει καθαρές εκροές ρευστότητας για περίοδο 30 ημερών, υπό ακραίες συνθήκες π.χ μαζικών αναλήψεων.

²⁴ Οι τράπεζες οφείλουν να βρουν ένα ελάχιστο ποσό από σταθερές πηγές χρηματοδότησης, ώστε να περιοριστεί η εξάρτηση από βραχυπρόθεσμο δανεισμό.

²⁵ https://www.bnymellon.com/_global-assets/pdf/our-thinking/arriving-at-new-capital-ratios.pdf

²⁶ Π.χ. αγορές μετοχών και ομολόγων

Η Επιτροπή της Βασιλείας, κατά τη φάση της διαπραγμάτευσης του οριστικού Συμφώνου, «έλαβε εντολή από τους πολιτικούς ηγέτες να μην αυξήσουν σημαντικά τις συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις στη διαδικασία. Η ρυθμιστική αρχή ανταποκρίθηκε στο καθήκον αυτό, σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Mario Draghi». ²⁷ Ως εκ τούτου, οφείλουμε εκ προοιμίου να ξεκαθαρίσουμε ότι οι τελικές ρυθμίσεις δεν είχαν ως βασικό σκοπό την ενίσχυση της σταθερότητας, αλλά την εμπέδωση της κοινής εφαρμογής ενός ρυθμιστικού πλαισίου που υπήρξε αποτέλεσμα ενός ανακουφιστικού συμβιβασμού ²⁸ για τον τραπεζικό τομέα που φοβόταν αυστηρότερες ρυθμίσεις.

Το τελικό Σύμφωνο εισήγαγε μια βασική μεταρρύθμιση στον τρόπο υπολογισμού των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή στον τρόπο υπολογισμού των ίδιων των εποπτικών κεφαλαίων: περιόρισε τη χρήση της εσωτερικής μεθόδου διαβάθμισης των κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες σε κάποιες κατηγορίες του ενεργητικού (όπως τα δάνεια σε μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις και επενδύσεις σε μετοχές), ενώ ο υπολογισμός του λειτουργικού κινδύνου (operational risk), ²⁹ που γίνονταν από τις ίδιες τις τράπεζες θα υπολογίζεται αποκλειστικά με βάση εξωτερικά πρότυπα. Με αυτό τον τρόπο, αναβαθμίζεται η σημασία του καθορισμού εξωτερικών - τυποποιημένων προτύπων στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου ("standardized approach"). Επίσης, ορίζεται ότι, για κάθε τράπεζα είτε χρησιμοποιεί την τυποποιημένη μέθοδο συνολικά είτε την εσωτερική μέθοδο αξιολόγησης, το επίπεδο των εποπτικών της κεφαλαίων δεν μπορεί να πέσει κάτω από το 72.5%, ("output floor") σε σχέση με εκείνο που θα προέκυπτε αν χρησιμοποιούσε μόνο την τυποποιημένη μέθοδο. Οι παραπάνω αλλαγές θεσπίστηκαν για να περιορισθεί η υποτίμηση των κινδύνων, στην οποία προέβαιναν οι τράπεζες, χρησιμοποιώντας τα δικά τους εσωτερικά κριτήρια. Τέλος, πολύ σημαντική είναι η εκτεταμένη περίοδος προσαρμογής που δίνεται στα τραπεζικά ιδρύματα για να συμμορφωθούν προς τις νέες ρυθμίσεις και να ενσωματώσουν το νέο σύστημα υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων, καθώς η μετάβαση αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 2022, με στόχο το τελικό 72,5% να επιτευχθεί το 2027. Αυτό θα δώσει στις τράπεζες περισσότερο χρόνο για να προσαρμοστούν σε τυχόν αυξήσεις των κεφαλαιακών απαιτήσεων από τις νέες προσεγγίσεις.

Παρά τις επιφυλάξεις και ανησυχίες από τον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα και τις ρυθμιστικές αρχές ³⁰ της Ε.Ε για την προστασία των «ιδιαιτεροτήτων» του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα, ³¹ η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (EBA) υπολόγισε ότι ο αντίκτυπος των νέων ρυθμίσεων στα εποπτικά κεφάλαια των

²⁷<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-08/banks-breathe-sigh-of-relief-as-basel-deal-limits-capital-impact>

²⁸<https://www.euromoney.com/article/b1602b3hb7k7lj/banks-breathe-a-little-sigh-of-relief-as-basel-iii-is-completed>

²⁹ Η Επιτροπή της Βασιλείας, στα πλαίσια της Βασιλείας II όρισε τον λειτουργικό κίνδυνο ως «τον κίνδυνο ζημίας που προκύπτει από ανεπαρκείς ή αποτυχημένες εσωτερικές διαδικασίες, ανθρώπους και συστήματα ή από εξωτερικά γεγονότα».

³⁰ <https://www.reuters.com/article/us-basel-banks-france/french-central-bank-chief-sees-basel-iii-capital-rules-deal-this-week-idUSKBN1DY100?il=0>

³¹ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δια στόματος του αντιπροέδρου της Valdis Dombrovskis, υποστήριξε ότι οι «νέοι παγκόσμιοι τραπεζικοί κανόνες που συμφωνήθηκαν την Πέμπτη θα εφαρμοστούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνοντας υπόψη τις "ιδιαιτερότητες" του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα», βλ. <https://www.reuters.com/article/us-basel-banks-eu/eu-to-apply-basel-rules-taking-into-account-europes-specificities-idUSKBN1E12A6>

τραπεζών θα είναι μικρός,³² ενώ στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξαν και η ίδια η Επιτροπή της Βασιλείας,³³ καθώς και άλλες μεγάλες τράπεζες σε εκθέσεις τους.³⁴

5. Αντί συμπερασμάτων

Τα πρώτα δύο Σύμφωνα της Βασιλείας έγειραν την πλάστιγγα, περισσότερο ή λιγότερο το καθένα, είτε στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα είτε στην προστασία της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού συστήματος. Το πρώτο Σύμφωνο υπήρξε αποτέλεσμα της εμπέδωσης κοινών κανόνων για την προστασία της ανταγωνιστικότητας των αμερικανικών τραπεζών τη δεκαετία του 1970, που δοκιμαζόταν από την υπερ-ρύθμιση του τραπεζικού τομέα (έπειτα ακολούθησε το κύμα της απορρύθμισης, τη δεκαετία του 1980), τη δημοσιονομική κρίση των ΗΠΑ και τον παγκόσμιο ανταγωνισμό που άρχισε να εντείνεται, κυρίως από τις ιαπωνικές τράπεζες. Το δεύτερο Σύμφωνο έδωσε έμφαση, θεωρητικά, στη σταθερότητα της αγοράς, μέσα από την αυτορρύθμιση της. Η υπογραφή του έλαβε χώρα στο απόγειο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, της χρηματοπιστωτικής καινοτομίας και της δημιουργίας των παγκόσμιων συστημικών τραπεζών και είχε ως στόχο την προσαρμογή του συστήματος στο νέο πλαίσιο λειτουργίας. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στην αυτονομία του τραπεζικού συστήματος, σε μεγάλο βαθμό από τα εθνικά κράτη και στην εισαγωγή ρυθμίσεων στις εθνικές έννομες τάξεις από ιδιωτικούς θεσμικούς εκπροσώπους του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η αυτορρύθμιση εδράστηκε στην άποψη ότι η ίδια η αγορά έχει την τεχνογνωσία να αξιολογεί και να σταθμίζει τους κινδύνους που αναλαμβάνει. Αυτό προκάλεσε ανησυχία σε κάποιες εθνικές ρυθμιστικές αρχές, όπως στις ΗΠΑ, όπου το ρυθμιστικό πλαίσιο εφαρμόστηκε εν μέρει, καθώς όπως αποδείχτηκε λίγα χρόνια μετά, το 2007, η αγορά όχι μόνο δεν αξιολόγησε σωστά τους κινδύνους, αλλά χρησιμοποίησε την αυτορρύθμιση με σκοπό να υποβαθμίσει τεχνητά τα ρίσκα, τα οποία τελικά έφεραν τις γνωστές συνέπειες.

Το τελικό σύμφωνο της Βασιλείας III είχε στόχο, όχι μόνο τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, μέσω την αύξησης του ύψους των εποπτικών κεφαλαίων, αλλά την ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή κανόνων που να είναι συμβατοί με τις επιδιώξεις του τραπεζικού τομέα.³⁵ Επιπλέον, οι τράπεζες διαθέτουν, μεταξύ άλλων, μια πολύ μεγάλη περίοδο μετάβασης μέχρι την πλήρη εφαρμογή, γεγονός που εγείρει ερωτήματα για το κατά πόσο μέχρι τότε δεν θα τροποποιηθούν ξανά οι σχετικές

³²<http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1720738/Cumulative+impact+assessment+of+the+Basel+reform+package.pdf>

³³Basel Committee on Banking Supervision, Basel III Monitoring Report December 2017, Results of the cumulative quantitative impact study

³⁴ Βλέπε σχετικά στο <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-08/banks-breath-sigh-of-relief-as-basel-deal-limits-capital-impact>

³⁵Η θερμή υποδοχή των αναθεωρημένων κανόνων που ευνοούν τις τράπεζες φάνηκε το γεγονός ότι την επόμενη μέρα της ανακοίνωσης, ο χρηματιστηριακός δείκτης STOXX Europe 600 Banks ανήλθε από 181 σε 186 μονάδες, πετυχαίνοντας την υψηλότερη τιμή του από τα τέλη Σεπτέμβρη.

ρυθμίσεις.³⁶ Η σταθερότητα από την άλλη υπήρξε προτεραιότητα στα τέλη του 2010, όταν θεσπίστηκε η αρχική Βασιλεία III υπό τη σκιά της κρίσης του 2007/8. Συνολικά λοιπόν, το Σύμφωνο αυτό, όπως διαμορφώθηκε στην επταετή του πορεία, μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε ως τον πιο ισορροπημένο συμβιβασμό που επιτεύχθηκε ποτέ σε Σύμφωνο της Βασιλείας, ανάμεσα στη σταθερότητα από τη μια και την ανταγωνιστικότητα από την άλλη. Αυτό φυσικά δεν αναιρεί το γεγονός ότι το περιεχόμενο των ρυθμίσεων είναι πολύ κοντά στα συμφέροντα του τραπεζικού κλάδου, γεγονός που πιστοποιείται από το πολύ χαμηλό ύψος των ποσοστών των δεικτών, όπως το 3% του δείκτη μόχλευσης, που έχει δεχτεί έντονη κριτική.³⁷ Εκείνο που μένει να φανεί στο μέλλον είναι κατά πόσο ο συμβιβασμός ανάμεσα στη σταθερότητα και την ανταγωνιστικότητα καθιστά το Σύμφωνο «απλώς μια υπό όρους επιτυχία, που παραείναι ευγενική με τις ευρωπαϊκές τράπεζες».³⁸

³⁶Την ανησυχία “Why this isn’t the end of the road for bank capital standards”, ότι δηλαδή οι ρυθμίσεις αυτές δεν θα είναι οι τελικές θέτει η Deloitte σε σχετικό σχολιασμό για το Σύμφωνο. Βλ. http://blogs.deloitte.co.uk/financialservices/2017/12/five-things-to-remember-about-basel-iii-.html?utm_source=Mondaq&utm_medium=syndication&utm_campaign=View-Original

³⁷Για το χαμηλό ύψος των εποπτικών κεφαλαίων γενικά βλέπε ενδεικτικά King 2016:280 και την επιστολή 20 επιφανών οικονομολόγων για την ανάγκη να ανέβουν κατά πολύ οι σχετικοί δείκτες: <https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/excessive-leverage/healthy-banking-system-goal>

³⁸<http://www.capital.gr/bloomberg-view/3261972/i-basileia-iii-paraeinai-eugeniki-me-tis-europaikes-trapezes>

6. Βιβλιογραφία

Basel Committee on Banking Supervision . (December 2017). “High-level summary of Basel III reforms”. BIS.

Helleiner, E. (1994). “States and the Reemergence of Global Finance: from Bretton Woods to the 1990s”. New York: Cornell University Press.

Katsikas, D. (18-21 September 2013). “The Financial Crisis as a Catalyst for European Integration”. 8th Pan-European Conference on International Relations. Warsaw.

King, M. (2016). *The End of Alchemy: Money, Banking and the Future of the Global Economy*. London: W. W. Norton & Company.

Martynova N. (2015, March). “Effect of bank capital requirements on economic growth: a survey”. *DNB Working Paper 467* . Amsterdam.

Schoenmaker, D. (2017). What happened to global banking after the crisis? *Journal of Financial Regulation and Compliance* , σσ. Vol. 25 Issue: 3, pp.241-252.

Tarullo, D. (2008). *Banking on Basel*. Washington: Peterson Institute for International Economics.

Turner, A. (2016). *Between Debt and the Devil: Money, Credit, and Fixing Global Finance*. New Jersey: Princeton University Press.